

OUDE KOEIEN

UIT DE ARCHIEVEN VAN WAGENINGEN UR

door WILLEM KOERT

Cees Veeger tijdens zijn afscheidsrede op 9 januari 1996. / foto Guy Ackermans

CEES VEEGER ONTMASKERDE VASOLASTINE

Dat zijn wetenschappelijk onderzoek op rechtszaken zou uitdraaien had de Wageningse biochemicus prof. Cees Veeger vast niet gedacht toen hij in 1975 het verzoek kreeg ampullen van medicijnfabrikant Enzypharm te analyseren. Het boek 'De onwelkome boodschap', een klassieker over de bedreigde vrijheid van de wetenschap, besteedt ruim twintig jaar later nog een hoofdstuk aan de affaire.

Enzypharm was het geesteskind van de ingenieur Gerrit Hendrik van Leeuwen, een man die tijdens de Tweede Wereldoorlog zo fout was als een ingenieur maar kon zijn. Van Leeuwen collaboreerde niet alleen, hij bood Hitler ook nog aan om een superbom te maken die de geallieerden weg zou vagen.

Na de bevrijding zat Van Leeuwen vast. In de gevangenis verzorven hij een andere manier om zijn intellect ten dienste te stellen van de mensheid: een nieuw soort medicijn op basis van planten. In 1948 richtte Van Leeuwen, samen met Anton van Geelkerken, de gewezen rechterhand van oorlogsmisdadiger Anton Mussert, Enzypharm op.

Eén van Enzypharms meest succesvolle producten was Vasolastine, dat enzymen uit zonnebloem, haver en spinazie moest bevatten. Geïnjecteerd verhielp het aderverkalking, dementie en reuma, aldus Van Leeuwen.

Vasolastine werd een hit. Dat het huidige Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in de jaren zestig ontdekte dat er geen actieve enzymen in de ampullen zaten, deed daar niets aan af. Rond de producten van Enzypharm had zich toen al een enthousiaste schare patiënten gevormd.

In 1975 vroeg een arts aan Veeger, de hoogst aangeschreven enzymoloog die Nederland rijk was, Vasolastine te onderzoeken. Veeger constateerde een jaar later dat de stoffen in de ampullen geen enzymatische activiteit hadden, en lichtte daar de Inspectie Volksgezondheid voor Geneesmiddelen over in. Daarnaast stuurde Veeger zijn rapport naar de ambassades van alle landen waar Vasolastine op de markt was.

Van Leeuwen was *nicht amüsiert*. Als Veeger zich niet distantieerde van zijn onderzoek, dreigde hij, zou Enzypharm Veeger

voor de rechter slepen en tien miljoen gulden aan schadevergoeding eisen. Veeger hield echter voet bij stuk. Het proces kwam voor in 1977, maar Enzypharm verloor. De rechter oordeelde dat Veeger gewoon zijn wetenschappelijke plicht had gedaan toen hij de wereld inlichtte over Vasolastine.

Enzypharm ging in hoger beroep, maar verloor weer. De rechtszaak tenminste. In de oorlog tegen de overheid, die al vanaf 1965 pogingen deed het preparaat uit het ziekenfonds te halen, kwam Enzypharm als winnaar tevoorschijn. Patiëntenverenigingen, politici en media kwamen tegen die pogingen in het geweer, en verketterden Veeger - of 'dokter Vergeer uit Wageningen', zoals Aart Gisolf, de huisdokter van het Algemeen Dagblad, hem in 1978 noemde.

De laatste poging van Den Haag om de belastingbetaler niet langer het niet-werkzame middel te laten bekostigen, dateert uit 2005. Ook die strandde.

In 1993 overleed Van Leeuwen, Veeger ging in 1996 met emiritaat. Maar Vasolastine is er nog steeds. Op kwaliteits-apotheek.nl kost een doosje 49,64 euro.